

UiO:Norden – Sluttrapport

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	1
Beskrivelse av satsingen	1
Nøkkeltall.....	3
Forskergrupper.....	3
Åpen utlysning	4
Tildelinger	5
ReNEW	5
ReNEW-utlysningen	6
Konferanser	6
Kommunikasjon.....	6
Formidling.....	7
• Konstruksjonen av Norden.....	7
• UiO:Norden-samtalen	7
• Norsk Litteraturfestival på Lillehammer.....	7
Utdanning.....	8
Tverrfaglige erfaringer.....	8
Utfordringer.....	8
Muligheter	9

Beskrivelse av satsingen

UiO:Norden ble vedtatt av Universitetsstyret i juni 2014. Initiativet til satsingen kom opprinnelig fra HumSam-miljøene, og den gikk først under navnet «Unpacking the Nordic Model». Ved oppstarten i 2015 ble UiO:Norden en av tre tverrfaglige satsingene ved UiO, sammen med UiO:Energi og UiO:Livsvitenskap. Satsingen ble tildelt 80 millioner kroner over universitetets budsjett for sjuårsperioden 2015–2022 (siden forlenget til september 2023). Man valgte en modell som krevde 50 % samfinansiering fra grunnmiljøene til satsingens store prosjekter, og dette kravet ble opprettholdt helt frem til den siste større utlysningen høsten 2020.

UiO:Norden ble raskt det største etablerte miljøet for Norden-forskning i verden. Satsingen har endt opp med å bevilge midler til 13 større prosjekter, alle tverrfakultære. Navnene på prosjektene illustrerer at bredden i porteføljen har vært stor: *Renewing the Nordic Model*, *Offentlighet og ytringsfrihet i Norden 1815–1900*, *Nordic Welfare Developments*, *Nordic Branding*, *Nordic Hospitalities in a Context of Migration and Refugee Crisis*, *Living the Nordic Model*, *Futuring Sustainable Nordic Business Models*, *The Nordic Education Model*, *Nordic Civil Societies*, *The Ambivalence of Nordic Nature*, *Collecting Norden*, *Gendering the Nordic Past* og *Experts in Nordic Policy Making*.

I tillegg har UiO:Norden siden 2019 stimulert til atskillig annen aktivitet gjennom en åpen og løpende utlysning av mindre midler. Satsingen har også delt ut masterstipender i samarbeid med Foreningen Norden.

De siste årene har UiO:Norden sentralt hatt stor formidlingsaktivitet, blant annet gjennom seminarserier som «UiO:Norden-samtalen» og «Konstruksjonen av Norden» (et større samarbeid med Nasjonalbiblioteket), samt en mengde mediebidrag og annen samfunnskontakt. Forskergruppene og enkeltforskerne i UiO:Norden har også vært svært aktive på formidlingssiden. Det er liten tvil om at universitetssamfunnet gjennom UiO:Norden har fått stort utbytte ikke bare gjennom forskningen, men også i form av samfunnskontakt og synlighet i en bredere offentlighet.

Nøkkeltall¹

---

13 forskningsprosjekter

Nesten 300 tilknyttede forskere

1296 Norden-relevante vitenskapelige publikasjoner

1367 formidlingsinnslag

173 workshops og seminarer

238 saker på satsingens nettsider

21 000 unike visninger av satsingens nettside (forsiden)

500 følgere på Facebook-side, med løpende aktivitet

Forskergrupper

Prosjektgruppe	Periode	Leder	Vertsfakultet	Deltakende enheter/fakulteter
ECODISTURB Tvisyn på nordisk natur	01.01.2020– 31.12.2023	Marius Mjaaland	TF	SV (PSI), HF (ILN), (IFIKK), TF, MN (IBV)
Eksperters innflytelse på nordisk politikk (NEXPO)	01.01.2021– 31.12.2022	Cathrine Holst	SV (ISS)	SV (ISS), HF, MED, Norsk senter for menneskerettigheter
Living the Nordic Model	01.01.2018– 31.12.2023	Elisabeth Staksrud	HF (IMK)	HF (IFIKK), UV (IPED), SV (IP), STK
Nordic Welfare Developments	01.01.2016– 01.09.2023	Jo Thori Lind	SV (ØI)	SUM, SV (ISV), HF (IAKH)

---

¹ I forarbeidet til den nye satsingen UiO:Demokrati ble det gjennomført en kartlegging av aktivitet i UiO:Norden (ved slutten av 2020). Da ble tallene estimert til «1037 Norden-relevante registreringer i Cristin (34% på nivå 2)», og tilknyttede forskere hadde «registrert over 1100 formidlingsinnslag i Cristin i UiO:Nordens levetid» samt «arrangert 63 seminarer og workshops». De oppdaterte tallene er supplert med data fra forskergruppene årsrapporter for 2021,2022 og 2023.

Collecting Norden	01.01.2021– 30.11.2023	Ulrike Spring	HF (IAKH)	MN, Naturhistorisk museum, HEI: Heritage Experience Initiative (IAKH)
Gendering the Nordic Past	01.01.21– 30.11.23	Unn Pedersen	HF	TF, Kulturhistorisk museum, STK
Sivilsamfunn i Norden (Nordic Civil Society)	01.02.2020– 31.12.2023	Sunniva Engh	HF (IAKH)	SUM, JUS
Fremtidsrettede bærekraftige nordiske forretningsmodeller (Futuring)	01.01.2019– 31.12.2023	Jukka Mahonen	JUS (IFP)	JUS, MN (Institutt for informatikk)
Nordic hospitalities in a context of migration and refugee crisis (NordHost)	01.02.2017– 31.06.2020	Trygve Wyller	TF	JUS, SV (SOSANT), HF (IFIKK)
Renewing the Nordic Model (REN)	01.01.2016– 31.12.2017	Nina Witoszek	SUM	SUM, MN (IBV), HF, UV
Nordic Branding	01.01.2016– 31.12.2021	Eirinn Larsen	JUS (IOR)	JUS, SV, HF og SUM
Den nordiske utdanningsmodellen (NordEd)	01.01.2019– 31.12.2023	Inga Bostad	UV	UV (IPED og ILS), HF (IAKH,IFIKK og IMV), STK, IHS, UB og TF
Offentlighet og ytringsfrihet i Norden, 1815–1900	01.01.2016– 31.12.2020	Dag Michaelsen og Ruth Hemstad	JUS, Institutt for offentlig rett	JUS, HF (IFIKK og IAKH), TF, NB og Stortingsarkivet

Åpen utlysning

Åpen utlysning ble opprettet i 2019. Formålet var å skape et bredere eierskap til satsingen ved universitetet. Ansatte ved UiO kunne søke om opptil 300 000 NOK, og det ble budsjettert med 1 000 000 NOK i årlige tildelinger.

Utlysningen åpnet for følgende aktiviteter:

- Tiltak som stimulerer til etablering av nye tverrfaglige relasjoner/prosjekter innenfor Norden-forskning (f.eks. workshops, konferanser, seminarer, prosjektetablering og oppstartsseminar etc.).
- Tiltak som styrker allerede eksisterende forskningsgrupper/prosjekter med fokus på Norden-forskning (f. eks workshops, konferanser, seminarer, lønning av vitenskapelig assistent etc.).

- Tiltak som særlig bidrar til formidling og økt samfunnskontakt innen Norden-forskning (f. eks utadvendte arrangementer, kontaktmøter, etc.).

Tildelinger

Alle søknader til «Åpen utlysning» ble vurdert av to anonyme fagfeller. Søknader om over 100 000 NOK ble behandlet i styret.

Fra 2019 til og med 2022 mottok UiO:Norden 37 søknader innenfor denne utlysningen, hvor 31 fikk tilslag på hele eller deler av søknadssummen. Eksempler er Antropocen-forelesningsrekke, forskningsprosjektet Nordic Arctic Colonization, et e-læringskurs (MOOC) om Arktis og et større nordisk samarbeidsprosjekt på feltet sakprosa og skriftkultur.

ReNEW

UiO:Norden har også forvaltet Universitetet i Oslos partnerskap i ReNEW, et NordForsk-finansiert universitetsnettverk. UiO:Nordens direktør har fungert som styreleder, og satsingen har vært ansvarlig for regelmessige utlysninger og tildelinger fra vår andel av midlene. ReNEW har hatt som formål å utvikle banebrytende forskning på Norden-området.

ReNEW-nettverket består av følgende partnere:

- Helsinki Universitet
- Södertörn Universitet
- Aarhus Universitet
- Copenhagen Business School
- Universitetet på Island
- Universitetet i Oslo

ReNEW-nettverket har ført til følgende aktiviteter:

- Et mobilitets- og utvekslingsprogram for forskere og studenter.
- Årlig sommerskole for nye forskere, samt andre doktorgrads- og postdoktorkurs.
- Akademiske forsknings- og formidlingsarrangementer, inkludert mindre workshops og seminarer, samt en årlig konferanse som arrangeres ved et av de seks partneruniversitetene.
- Formidling av forskningsbasert kunnskap om Norden, for eksempel ved å etablere bokserier og publisere forskningsartikler.
- Etablering av en nettside som tilbyr omfattende forskningsbasert informasjon om de nordiske landene: Nordics.info.

Universitetet i Oslo var sammen med CBS den største partneren i ReNEW.

Deler av ReNEW-midlene har blitt brukt til å styrke UiO:Nordens prosjekter, og til å finansiere administrasjonen av dette samarbeidet.

ReNEW-utlysningen

Hvert semester har ReNEW utlyst midler i kategoriene mobilitet, workshops, Open Access-publikasjoner og formidlingsaktivitet.

Universitetet i Oslo har gjennom ReNEW gitt midler til:

- 34 mobilitetsstipender.
- 41 workshops.
- 16 Open Access-publikasjoner.
- 4 formidlingstiltak.
- 15 månedsverk til vitenskapelige assistenter.

Konferanser

ReNEW har avholdt store årlige konferanser, kalt «Nordic Challenges Conferences».

Konferansene ble arrangert i Oslo to ganger, i 2017 og i 2023. Sistnevnte var også avslutningskonferansen for UiO:Norden. Den ble holdt 24.–26. mai, med tittelen «6th Nordic Challenges Conference: Nordic Challenges and Identities: Pasts, Presents, Futures».

I tillegg til det faglige programmet hadde avslutningskonferansen som mål å samle Nordeninteresserte utenfor fagmiljøene til første del av konferansen, et avslutningsshow med forskningsformidling, debatt om Nordens framtid og flere flotte kulturinnslag. Denne delen var gratis og åpen for alle, ble holdt i Universitetets Aula og trakk rundt 400 publikummere.

Resten av konferansen var hovedsakelig rettet mot forskersamfunnet. Oppunder 200 Nordenforskere deltok på 44 akademiske sesjoner. Hovedforelesningene ble holdt av Thomas Hylland Eriksen, H el ene Landemore og Jenny Andersson. Konferansemiddagen ble arrangert i Marmorsalen på Sentralen. Det ble en vellykket og storslagen avslutning på satsingen.

Kommunikasjon

For bedre   synliggjøre UiO:Norden forskning og andre aktiviteter, har satsingen hatt en egen kommunikasjonsrådgiver siden 2020. Foruten 1300 formidlingsinnslag i ulike kanaler fra satsingens nesten 300 tilknyttede forskere, har UiO:Nordens nettside (<https://www.uio.no/forskning/satsinger/norden/>) vært en aktiv formidlingsportal for Nordenforskning.

UiO:Norden har hatt 238 større og mindre unike aktuelt-saker på nettsidene, alt fra notiser om hendelser på Norden-feltet til lengre intervjusaker med både unge og etablerte forskere.

Nettsiden Forskning.no har vært særlig viktig i denne sammenhengen. Hanna Huglen Revheims tekst om Jan Eivind Myhres bok *Den norske modellen blir til Norge 1814-1914* (2022) er et godt eksempel på en vellykket sak og kommunikasjonsarbeidets potensial. Saken ble publisert på Forskning.no, først i 2022 og så igjen i 2023. Artikkelen har over 65 000 sidevisninger, og ble den fjerde mest leste saken på Forskning.no i 2023.

Formidling

Utover den løpende formidlingen som har kommet i stand gjennom satsingens forskningsgrupper (jf. de over 1300 innslagene nevnt over), har UiO:Norden tatt initiativ til flere større formidlingssatsinger.

De tre viktigste var:

- **Konstruksjonen av Norden**

Den største satsingen kom i form av «Konstruksjonen av Norden», en serie på 20 samtaler og foredrag arrangert i samarbeid med Nasjonalbiblioteket gjennom 2021. Serien samlet en mengde UiO:Norden-forskere og andre forskere og samfunnsaktører for å diskutere forestillinger om nordisk identitet, historie og samfunn. Enkelte av arrangementene var fysiske, alle ble tilgjengeliggjort digitalt og serien hadde stort besøk via både våre og NBs nettsider.

- **UiO:Norden-samtalen**

Gjennom 2020 inviterte UiO:Norden til en serie arrangementer i samarbeid med Litteraturhuset. Arrangementsserien hadde som målsetning å bli en arena for forskningsorienterte samtaler om aktuelle nordiske spørsmål. Serien samlet både forskere og samfunnsaktører, og hver samtale ble innledet av en UiO:Norden-tilknyttet forsker. Seriens omfang ble redusert på grunn av pandemien.

- **Norsk Litteraturfestival på Lillehammer**

I 2021 samarbeidet UiO:Norden om tre programposter på Litteraturfestivalen på Lillehammer der hovedtemaet dette året var «Norden». Under festivalens åpningsarrangement i Maihaugsalen ledet satsingens direktør en lengre samtale mellom våre forskere Kalle Moene, Cathrine Holst og Eirinn Larsen.

Forskningsformidling i form av artikler på egne nettsider har vært svært viktig. Et utvalg av disse er bevart på UiO:Nordens nettsider (se vedlegg).

Utdanning

UiO:Norden hadde ikke egne studietilbud, men synliggjorde Norden-relevante emner ved UiO på egen nettside.

I 2018 og 2019 hadde UiO:Norden i samarbeid med Foreningen Norden en egen utlysning av masterstipender. Det ble utdelt fire stipender, 28 000 NOK hver, til masterstudenter som skrev oppgave om Norden-tematikk.

UiO:Norden har også tildelt støtte til utdanning gjennom «Åpen utlysning». En av satsingens største tildelinger gikk her til forelesningsrekken

Antropocen – Menneskets tidsalder.

«Antropocen» var en radikalt tverrfaglig forelesningsrekke med tilhørende emne, «TFF3219/4219 – Tverrfaglig økologi i Antropocen». Den hadde forankring i UiO:Norden-forskergruppen ECODISTURB. De ti forelesningene inkluderte forelesere fra vidt forskjellige fag: geologi, biologi, teologi, litteraturvitenskap m.fl. Videoopptak av forelesningene er tilgjengeliggjort på ECODISTURB sine nettsider.

Hvert foredrag ble publisert i Morgenbladet, og det ble også debatter i samme avis.

Tverrfaglige erfaringer

En satsing med tydelig forankring i HUMSAM-fagene vil møte på særskilte utfordringer ved tverrfaglig samarbeid. De ulike HUMSAM-fag og disipliner (inkludert JUS, TF og UV) er ikke bare interessert i forskjellige forskningsobjekter, men preges gjerne av en *pluralisme* av både teoretiske, epistemologiske og metodologiske innfallsvinkler.

Basert på erfaringsnotater fra de ulike forskergruppene, fremhever vi i det følgende noen utfordringer og muligheter for tverrfaglig forskning og samarbeid.

Utfordringer

- En utfordring med tverrfaglig samarbeid er å få de ulike fagdisiplinene til å snakke sammen, i betydningen av å komme sammen om forståelsen av et felles forskningsobjekt. For å sitere en av våre grupper: «for eksempel kan filosofer finne samfunnsforskernes empiri 'kjedelig', mens samfunnsforskere på sin side kan se på filosofene som livsfjerne og anekdotiske». Flere av våre forskningsgrupper understreker hvordan de ulike deltakerne i prosjektet kan ha ulike forståelser av *samme* ord eller begrep, noe som kan føre til uenigheter og diskusjon. Bare det å

komme på faglig bølgelengde, kan kreve mye arbeid, noe som gjerne fordrer tverrfaglige og felles møteplasser.

- En tilgrensende utfordring er at også mer formelle praksiser som utformingen av felles artikler og referansestiler, kan være ulike fagene imellom. Synet på hvordan en god artikkel er utformet, kan være helt forskjellig. Ulike miljøer kan eksempelvis ha ulike perspektiver på hvordan et samforfatterskap ser ut, og hvordan ansvar fordeler seg. Dette kan by på utfordringer ved skriving av tverrfaglige forskningsartikler.
- Det kan være utfordrende å finne gode tidsskrifter som publiserer tverrfaglig forskning. De har gjerne også lavere prestisje enn monodisiplinære publiseringsorganer. Dette kan føre til at artikler må forankres med hovedvekt i én disiplin.
- Forskningsgrupper som søker radikal tverrfaglighet – altså samarbeid på tvers av HUMSAM og MATNAT – kan særlig møte på utfordringer med å rekruttere naturvitere.
- Ofte er det de mest engasjerte forskerne som søker mot tverrfaglige nettverk. Samtidig har disse forskerne ofte andre forpliktelser og flere prosjekter, og det kan by på utfordringer med å få dem til å vie nok tid til tverrfaglig arbeid. I og med at tverrfaglige satsinger av UiO:Nordens størrelse har relativt små økonomiske muskler, kan det være manglende incentiver for å prioritere en tverrfaglighet som ofte har en arbeidsmessig merkostnad.
- Det ble også uttrykt en viss bekymring for rekruttenes muligheter videre. Ved ansettelse synes fagene fremdeles å premiere monofaglige tilnærminger og erfaringer, selv om dette naturligvis kan endre seg etter hvert som flere og flere sosialiseres inn i tverrfaglighet.

Muligheter

- Selv om tverrfaglig forskning kan by på faglige kommunikasjonsproblemer, ligger det også muligheter for faglig fornyelse og refleksjon. Flere av forskergruppene understreker at diskusjoner innad i den tverrfaglige gruppen er svært stimulerende, gjennom at man tvinges til å se sitt eget fag og egen forståelse utenfra, og til å problematisere egne faglige doxa hva gjelder relevante metoder, teori og litteratur. Slik, tilsier de gode erfaringene, oppstår også spørsmål man ikke ville kommet til å stille fra eget faglig perspektiv. For å få til slike prosesser, kreves det jevnlig møter og workshops hvor forskerne kan diskutere hverandres arbeid eller lese relevante tekster. Samtidig må det settes av tid til å diskutere og oppklare begrepsmessige uklarheter som følger av faglige forskjeller.

- Noen av gruppene trekker frem hvordan personer i rekrutteringsstillinger (PhD og postdoc) virker å være særlig viktige for å fullbyrde tverrfaglige ambisjoner og skape dialog. Unge forskere er kanskje mindre stivhengige, og deres prosjekter kan virke som eksperimenter for utprøving av tverrfaglig forskning og disiplinoverskridende tenkning.
- Enkelte forskergrupper har også hatt som mål å støtte etablerte forskere på deres karrierevei, og har på denne måten bidratt til professoropptrykk gjennom publiseringer i prosjektet.
- Noen av gruppene har eksperimentert med tverrfaglige felleskontorer, hvor de mindre etablerte forskerne kan samlokaliseres. Foruten å bygge et sterkere miljø, virker dette også til å bygge ned disiplinære barrierer.
- Tverrfaglige prosjekter legger grunnlaget for spennende arrangementer og utdanningstilbud. Relevante eksempler er «Collecting Norden in Museums» (naturvitere og historikere), og Antropocen-forelesningene med tilhørende emne (jf. over).
- Satsingen har også bidratt til at forskergruppene har utviklet større internasjonale nettverk, og satt i gang en mengde bokprosjekter og ulike former for forskningssamarbeid.
- Sist, men ikke minst gir satsinger som UiO:Norden et faglig fellesskap på tvers av forskergruppene. Dette er blitt styrket gjennom jevnlig prosjektledermøter og årlige internseminarer med bredere deltakelse. Her har gruppene fått muligheten til å oppsummere status for prosjektene, og til å diskutere veien videre. Dette har skapt en fellesskapsfølelse som er unik for slike satsinger (f.eks. sammenlignet med NFR-støttede prosjekter). En rekke ganger har dette ført til samarbeid på tvers av forskergruppene om forskning, formidling, arrangementer og utdanningstilbud.